

Perspectievennota 2026

Gemeente Tynaarlo

Inhoudsopgave

ALGEMEEN	3
Voorwoord	4
Ontwikkeling begrotingsresultaat 2026 – 2029	6
NIEUW BELEID 2026 – 2029	11
Nieuw beleid 2026 – 2029	12
FINANCIËLE UITGANGSPUNTEN	18
2026 – 2029	18
Financiële uitgangspunten 2026-2029	19
Ontwikkeling reservepositie 2025 - 2029	21
VOORSTELLEN VOOR BESLUITVORMING	23
Voorstellen voor besluitvorming	24
BIJLAGEN	25
Bijlage 1: Nieuwe kredieten	26
Bijlage 2: Begrippenlijst	28
Bijlage 3: Afkortingenlijst	37

Algemeen

Voorwoord

Geachte raadsleden,

Voor u ligt de perspectievennota 2026.

Een bijzonder moment vanuit het oogpunt van de gemeentefinanciën. Er wordt namelijk al enige jaren gesproken over de zogenaamde 'ravijnjaren' en het niet in evenwicht zijn van taken en middelen verkregen vanuit het Rijk. Er lijkt dan toch eindelijk een kanteling plaats te vinden sinds het Rijk in de voorjaarsnota heeft vermeld dat gemeenten meer middelen krijgen met ingang van 2026, zodat taken en middelen beter in balans komen. Via de meicirculaire 2025 is hier duidelijkheid over gekomen. Tynaarlo ontvangt inderdaad meer middelen van het Rijk met ingang van volgend jaar.

Dit betekent echter niet dat al het werk dat we hebben gestopt in het terugdringen van de verwachte begrotingstekort voor niets is geweest. Integendeel, dit zorgt juist voor het behoud van onze gezonde financiële positie met daarbij ruimte voor ambities in de toekomst. Tegelijkertijd heeft ons ingrijpen ervoor gezorgd dat we niet stil zijn komen te staan, maar door konden gaan met de uitvoering van politieke en bestuurlijke ambities zoals onder andere opgenomen in het coalitieakkoord 2022-2026.

Beeld meerjarenperspectief en nieuw beleid 2026-2029

Beeld meerjarenperspectief

Na vaststelling van de financiële perspectieven 2025 – 2028 in juli 2024 zijn organisatie en college aan de slag gegaan met het zoeken naar mogelijkheden om de verwachte begrotingstekorten vanaf 2026 op te lossen. De gemeenteraad heeft hiervoor het college de volgende opdracht gegeven om bij de maatregelen die hiervoor nodig zijn, de volgende volgorde aan te houden:

1. Begroting inclusief bestemmingsreserves opschonen
2. Realistisch begroten
3. Bezuinigingen op wettelijke taken (zonder gevolgen voor de inwoner)
4. Inzet vrij besteedbare reserves
5. Bezuinigingen met effect voor de inwoner en verhoging OZB

In de afgelopen periode is invulling gegeven aan de maatregelen 1 t/m 3, waarbij de hoofdmoot aan mogelijkheden is gevonden in de maatregelen 1 en 2. Middelpunt van dit traject was de themaweek in het kader van de bezuinigingen van 21-24 oktober 2024, waarin alle budgethouders en –beheerders, per hoofdstuk aan de slag zijn gegaan om de begroting op te schonen en zoveel mogelijk reëel te ramen. Tijdens deze sessies zijn ook diverse uitzoekpunten genoteerd die in de maanden erna zijn geconcretiseerd. Dit heeft geleid tot de opbrengst, die is meegenomen in deze perspectievennota. Naast het doorlopen van de begroting op detailniveau hebben we ook een aantal meer financieel-technische maatregelen in beeld gebracht, die eveneens bijdragen aan het terugdringen van het begrotingstekort. Deze exercitie heeft geleid tot een totaal aan ombuigingen van afgerond € 6 miljoen.

Vertrekpunt nieuw beleid voorafgaande aan de perspectievennota 2026

In de aanloop naar de perspectievennota 2026 is de gemeenteraad op 5 maart jl. voor het laatst geïnformeerd over de stappen die organisatie en college hebben gezet en de voorlopige opbrengst aan (ombuigings)maatregelen om de begroting structureel sluitend te krijgen. Het beeld dat is neergezet tijdens deze bijeenkomst is dat het met de inzichten die we op dat moment hadden zeer verstandig is om een 'pas op de plaats' te maken v.w.b. (nieuwe) ambities.

Dat is derhalve ook het vertrekpunt geweest voor nieuw beleid in deze perspectievennota. Dit heeft geleid tot een beperkt aantal aanvragen. Deze aanvragen zijn, wat het college betreft, alsnog noodzakelijk en financieel ook mogelijk om uit te voeren in de komende jaren.

Nieuw beleid

Als gevolg van financiële onzekerheid waar we als gemeente sinds lange tijd in zitten, hebben we als uitgangspunt voor nieuw beleid in de perspectievennota 'niet, tenzij...' gehanteerd. Alleen als we van mening waren dat beleid op dit moment noodzakelijk is om (verder) in uitvoering te brengen, dan hebben we dit beleid opgenomen en financieel verwerkt in deze perspectievennota. Het overzicht van dit nieuwe beleid is verderop in deze perspectievennota te zien. Naast dit nieuwe beleid hebben we ook een overzicht opgenomen met wensen en ontwikkelingen die al bekend zijn, maar waarvan de financiële consequenties nog niet duidelijk genoeg zijn om nu al mee te rekenen.

Financiële uitgangspunten 2026-2029

Zoals te doen gebruikelijk in de perspectievennota, nemen we hierin de financiële uitgangspunten op als kader voor de begroting 2026 en vragen wij om deze vast te stellen. Deze kaders treft u aan in het hoofdstuk financiële uitgangspunten 2026-2029.

Meicirculaire 2025

Net als in voorgaande jaren is het ons ook nu weer gelukt om de financiële gevolgen van de meicirculaire te verwerken in de perspectievennota 2026, ondanks dat wij deze ook dit jaar pas weer in de laatste dagen van mei ontvingen. Dit is van belang, gezien de vele majeure ontwikkelingen die spelen en die in meer of mindere mate gevolgen hebben voor de financiële positie van onze gemeente.

Tenslotte

Met het uitkomen van de meicirculaire 2025 is eindelijk duidelijkheid gekomen over de financiële mogelijkheden in de komende jaren en daarmee kunnen we als gemeente ons weer richten op de ambities om onze gemeente voor onze inwoners, instellingen en bedrijven elke dag een beetje mooier te maken.

Met vriendelijke groet,

College van burgemeester en wethouders.

Ontwikkeling begrotingsresultaat 2026 – 2029

In mei hebben we u via de zogenaamde Kaderbrief 2026-2028 geïnformeerd over de actuele financiële positie ter voorbereiding op deze perspectievennota. Dit, vanwege het feit, dat er een aantal majeure ontwikkelingen speelde die van invloed zijn op de financiële positie van de gemeente nu en in de komende jaren.

Kaderbrief 2026-2029

Hieronder is het geactualiseerde financieel meerjarenperspectief 2026-2029 weergegeven, zoals opgenomen in de kaderbrief. Als vertrekpunt was hierbij de vastgestelde begroting 2025 genomen.

Overzicht ontwikkeling begrotingsresultaat 2026-2029 tot aan kaderbrief (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Begrotingsresultaat begroting 2025	-4.934	-7.011	-7.843	n.n.b.
Correctie volume-accres 2026 – 2029	150	225	300	400
Herijking gemeentefonds	-	-500	-1.000	-1.500
Raadsbesluiten na vaststelling begroting	-34	-34	-34	-34
<i>Ontwikkelingen sociaal domein:</i>				
Aanbestedingen sociaal domein	pm	pm	pm	pm
Compensatie Rijk voor gestegen kosten sociaal domein	pm	pm	pm	pm
Hervormingsagenda Jeugd	530	530	pm	pm
Invoering inkomensafhankelijke bijdrage huishoudelijke hulp	-	435	435	435
Uitzettingen gemeenschappelijke regelingen	pm	pm	pm	pm
Opbrengst ombuigingen ¹	6.000	6.000	6.000	6.000
Actuele begrotingssaldi kaderbrief 2026-2029	1.712	-355	-2.142	n.n.b.

Weg naar perspectievennota 2026

In de tussenliggende tijd is het nieuwe beleid inzichtelijk gemaakt (onderverdeeld in de categorieën noodzakelijk en gewenst) en is de meicirculaire 2025 uitgekomen. Een 2-tal hierboven opgenomen punten is niet verwerkt in de meicirculaire 2025, te weten: de herijking gemeentefonds en de invoering van de inkomensafhankelijke bijdrage huishoudelijke hulp.

Dit maakt dat we deze ook nog niet financieel verwerkt hebben in onderstaande ontwikkeling van het begrotingsresultaat in de perspectievennota 2026, zodat we een logische lijn houden naar de begroting 2026. Tot op heden hebben we geen andere informatie ontvangen dan de hierboven opgenomen verwachtingen t.a.v. deze twee onderwerpen.

Actuele begrotingssaldi perspectievennota 2026

Bovenstaande heeft geleid tot onderstaande actualisatie van het financieel meerjarenperspectief 2026-2029:

Overzicht ontwikkeling begrotingsresultaat 2026-2029 vanaf kaderbrief (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	2026	2027	2028	2029
1. Begrotingsresultaat begroting 2025-2028	-4.934	-7.011	-7.843	-7.843
2. Correctie volume-accres 2026-2029	150	225	300	400
3. Raadsbesluiten na vaststelling begroting 2025	-34	-34	-34	-34
4. Opbrengst ombuigingen	6.000	6.000	6.000	6.000
5. Meicirculaire 2025	2.933	2.849	1.413	1.888
6. Uitzettingen gemeenschappelijke regelingen	-700	-700	-700	-700
7. Nieuw beleid – structureel	-597	-601	-658	-658
8. Nieuw beleid – incidenteel	-7.019	-456	-456	-
9. Dekking nieuw beleid incidenteel uit Argi	7.019	456	456	-
Actuele begrotingssaldi PPN 2026 ²	2.818	728	-1.522	-947

¹ De financiële verwerking van de specifieke ombuigingen zal plaatsvinden bij de voortgangsrapportage 2025 en de begroting 2026.

² Niet financieel verwerkt in de actuele begrotingssaldi PPN 2026, omdat deze nog niet financieel zijn opgenomen/verwerkt in de meicirculaire, zijn: het verwachte nadelige effect herijking gemeentefonds (zie kaderbrief) en het verwachte effect van de invoering inkomensafhankelijke bijdrage huishoudelijke hulp.

Toelichting op de hiervoor genoemde onderdelen

1. Begrotingsresultaat begroting 2025-2028

Dit is het vertrekpunt van de actualisatie van het financieel meerjarenperspectief 2026-2029 in deze perspectievennota. Een aantal onderdelen staat hierin op 'PM', omdat dit nog niet nadere gekwantificeerd kon worden. Dit geldt nog steeds voor de punten m.b.t. het sociaal domein. De uitzettingen van de gemeenschappelijke regelingen hebben we nu wel gekwantificeerd en zijn in de tabel hierboven meegenomen. Belangrijk om expliciet te vermelden dat de hierboven opgenomen begrotingssaldi inclusief het totaalbedrag aan ombuigingen is. Zonder deze ombuigingen zouden we te maken hebben met negatieve begrotingssaldi in alle begrotingsjaren.

2. Correctie volume-accres 2026-2029

Op de valreep voorafgaande aan de behandeling van de begroting 2025 heeft de minister van Financiën kenbaar gemaakt dat de accressen 2025 – 2028 in de septembercirculaire 2024 te laag zijn vastgesteld. Op 7 oktober jl. heeft de minister van Financiën dit per brief gedeeld met de Tweede Kamer en vervolgens met de gemeenten. Dit betekent dat gemeenten nog extra middelen krijgen die nog niet in de septembercirculaire 2024 waren verwerkt. Het gaat om een bedrag van afgerond € 50 miljoen extra accres op landelijk niveau in 2025 en dat loopt op tot (cumulatief) € 175 miljoen in 2028.

Gezien de late bekendmaking hadden we deze extra middelen nog niet financieel kunnen verwerken in onze eigen begroting 2025. Om wel een actueel beeld van onze financiële positie te kunnen presenteren is een indicatie van deze extra middelen opgenomen in bovenstaande tabel. Inmiddels is hier ook de verwachte correctie voor de jaarschijf 2029 aan toegevoegd.

3. Raadsbesluiten na vaststelling begroting 2025

Na vaststelling van de begroting 2025 heeft de raad op 17 december jl. een besluit genomen over de verhoging van het krediet voor nieuwbouw van basisschool De Tol vanwege indexatie en een groei van het aantal leerlingen; dit levert een structurele last op van € 33.500 met ingang van 1 januari 2026.

4. Opbrengst ombuigingen

Zoals we op 5 maart jl. met u gedeeld hebben zijn we nog volop bezig met de uitvoering van het besluit dat u heeft genomen bij de financiële perspectieven 2025 om te zorgen voor een meerjarig structureel sluitende begroting vanaf 2026. De opbrengst tot nog toe van circa € 6 miljoen is het gevolg van het opschonen van de begroting (stap 1) en realistisch begroten (stap 2).

In de komende periode geven we invulling aan stap 3, te weten het bezuinigen op wettelijke taken zonder gevolgen voor de inwoners.

5. Meicirculaire 2025

In deze regel is de bijstelling ten opzichte van de septembercirculaire 2024 (verwerkt in de begroting 2025) opgenomen, inclusief de (beperkte) structurele mutaties uit de decembercirculaire 2024. Verdere concretisering van de meicirculaire volgt bij de begroting 2026.

6. Uitzettingen gemeenschappelijke regelingen

De concept begrotingen 2026 van de verschillende gemeenschappelijke regelingen leiden tot een totale bijstelling van afgerond € 0,7 miljoen nadelig. Deze concept begrotingen worden voorgelegd aan de raad ter behandeling in de raadsvergadering van 3 juni. Deze bijstelling is voor het grootste gedeelte toe te wijzen aan de uitzetting bij de begroting van WPDA als gevolg van hogere bedrijfsvoeringskosten, kosten voor bijzondere bijstand en minimabeleid en re-integratie.

7. Nieuw beleid structureel

De opgenomen bedragen in de tabel hierboven is de som van het nieuwe beleid – structureel. Voor een toelichting op de verschillende voorstellen wordt verwezen naar het hoofdstuk Nieuw beleid 2026-2029.

8. Nieuw beleid incidenteel

De opgenomen bedragen in de tabel hierboven is de som van het nieuwe beleid – incidenteel. Voor een toelichting op de verschillende voorstellen wordt verwezen naar het hoofdstuk Nieuw beleid 2026-2029.

Conclusie – financiële koers

Zoals al eerder aangegeven leiden de extra middelen vanuit Den Haag tot positieve begrotingssaldi voor de jaren 2026 en 2027. Met de inzichten van nu geldt dit niet voor de jaren erna (N.B. hierin is het verwachte nadelige effect van de herijking van het gemeentefonds nog niet verwerkt). Belangrijk om nog eens te herhalen is dat al het gedane werk met betrekking tot de ombuigingen hierbij van bijzonder belang is geweest. Zonder deze opbrengst zouden de begrotingssaldi in alle jaren negatief zijn geweest.

Met het oog op het behoud van onze gezonde financiële positie is het nodig om door te blijven gaan op de huidige ingeslagen weg, dat wil zeggen: continu aandacht voor realistisch begroten en realistisch plannen. Dit zal ook nodig zijn om de begrotingsjaren 2028 en 2029 structureel sluitend te maken. Doen we dit, dan houden we ook ruimte voor onze ambities.

Ontwikkelingen nog niet financieel vertaald in deze perspectievennota

Een aantal grote ontwikkelingen was reeds opgenomen in de begroting 2025, maar zat nog in een eerste stadium voor verdere concretisering. Deze perspectievennota komt te vroeg voor deze concretisering. We verwachten deze slag te kunnen maken voor de begroting 2026.

- **Renovatie gemeentehuis en gemeentewerf**

Eind vorig jaar stelde de gemeenteraad het geld beschikbaar om een ontwerp te maken voor de renovatie van het gemeentehuis. Tegelijkertijd spraken we met de gemeenteraad af om daar pas mee aan de slag te gaan na het doen van een aantal verdiepende onderzoeken. Doel van die onderzoeken is om te zien of er naast de meest verstrekkende en kostbare scenario's ook mogelijkheden zijn om nog gericht en voordeliger aanpassingen door te voeren aan het gebouw met een vergelijkbaar positief resultaat. Deze onderzoeken zijn nu afgerond. Er zijn met een warmtebeeldcamera opnames gemaakt van ons gemeentehuis. Zo kunnen we zien waar warmtelekken zitten en waar je nog zou moeten isoleren. Ook is er een luchtdichtheidsmeting gedaan. Hiermee kun je aantonen waar luchtlekken in het gebouw zitten waar je mee aan de slag kunt. Dit zijn ook de belangrijkste randvoorwaarden voor een goede werking van ieder klimaatsysteem in een groot gebouw als het onze: een luchtdichte, goed geïsoleerde schil. Verder is een installatietechnische schouw en bureauonderzoek gedaan naar de bestaande installaties en de technische tekeningen om te zien wat en hoe er verbeterd kan worden.

De resultaten uit deze onderzoeken zijn verwerkt in een advies waarin een scherp beeld neergezet wordt van wat er moet gebeuren om de belangrijkste opgave rondom de renovatie te realiseren: een gezond en prettig binnenklimaat op een zo duurzaam mogelijke manier. Dat vindt op zijn beurt dan weer z'n plek in de aanvullende renovatiescenario's die we aan het uitwerken zijn. Vanzelfsprekend wordt in deze scenario's ook de inbreng die we in de eerste fase vanuit de organisatie en de werkgroep met raadsleden hebben opgehaald zo goed mogelijk meegenomen. De scenario's voorzien in:

- Scenario 1: verduurzamen en daar waar nodig aanpassen en vervangen van de technische installaties.
- Scenario 2: scenario 1 plus het realiseren van een indeling conform wensen en eisen passend bij hedendaags gebruik.
- Scenario 3: scenario 2 plus inpassing van maatschappelijke functies.

Deze aanvullende scenario's zijn ontwerprichtingen (voorzien van een grofmazige kostenraming) en worden ter besluitvorming aan de raad aangeboden. In hoofdlijnen besteden we het maken van het ontwerp aan na dit besluit, en doorlopen we het ontwerpproces (hier is dus al geld voor gereserveerd). Dat leidt in een aantal stappen tot een definitief ontwerp en een projectbegroting. Als de raad daarmee akkoord gaat, kan de uitvoering van de renovatie starten. Verwachting is dat het ontwerp halverwege 2026 gereed is, en dat er na besluitvorming in dat najaar gestart kan worden met de aanbesteding en uitvoering van werkzaamheden. De gemeenteraad wordt hier binnenkort verder over geïnformeerd.

Vooruitlopend op de renovatie van het gemeentehuis, zijn we bezig met de renovatie van de gemeentewerf. Dit project stond al jarenlang in de begroting, maar schoof steeds vooruit omdat we vonden dat andere werkzaamheden toch voor moesten gaan. Inmiddels zijn we daadwerkelijk gestart, hiervoor is onder andere een pand aangekocht en zijn er ontwerpen gemaakt in intensief overleg met de mensen die op de werf hun werk moeten doen.

- *Cultuurhuizen*

We werken hard aan de ambitie om cultuurhuizen te realiseren in Vries, Eelde-Paterswolde en Zuidlaren. De cultuurhuizen moeten bruisende centra in deze dorpen worden waar mensen elkaar treffen rondom tal van culturele en maatschappelijke activiteiten die hier centraal plaatsvinden. Het college streeft ernaar om het Accommodatiebeleid (AB) 3.0 direct na de zomer vast te kunnen laten stellen in de raad. In het AB 3.0 worden ook voorstellen voor locaties opgenomen voor de cultuurhuizen. Voor deze voorstellen worden de, nog indicatieve, financiële consequenties in beeld gebracht. Het voorstel is om na vaststelling van het AB 3.0 een bedrag op te nemen voor de (daadwerkelijke) realisatie van drie cultuurhuizen in de begroting voor 2026 e.v. Voordat we geld aanvragen bij de gemeenteraad zal er ook gekeken zijn naar andere financieringsmogelijkheden, waaronder cofinanciering.

- *Sociaal zonnepark*

In het coalitieakkoord is aangekondigd dat de haalbaarheid wordt onderzocht van een sociaal zonnepark. Het doel van dit zonnepark is dat opbrengsten van de opwek van energie door zon op land behouden blijft voor de Tynaarlose samenleving en ten goede kan komen van de maatschappelijke en sociale doelen die we nastreven. Daarnaast is dit zonnepark noodzakelijk om het afgesproken Tynaarloos aandeel in de Nederlandse overstap naar duurzame energie te kunnen leveren (ons RES-bod). Eind 2024, begin 2025 is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd. Op basis van de uitkomsten van dat onderzoek concluderen wij dat het realiseren van een gemeentelijk zonnepark financieel, juridisch en praktisch haalbaar is en verder onderzoek verdient. Er is zicht op een haalbare businesscase, echter de rendementen van zonneparken zijn niet meer zo hoog als in het verleden. Het gemiddelde rendement is beperkt. Door middel van een vervolgonderzoek is onder meer verdieping nodig op de businesscase.

In het zoekgebied zijn nog andere initiatiefnemers die zonneparken willen ontwikkelen. We zien kansen voor samenwerking die we verder willen onderzoeken. We hebben geconcludeerd dat samenwerking niet alleen financieel noodzakelijk is voor een acceptabele businesscase maar ook bijdraagt aan een optimale ruimtelijke invulling van het zoekgebied en het gecoördineerde verloop van een participatieproces met bewoners en andere belanghebbenden.

Het vervolgonderzoek is onlangs gestart, de uitkomsten hiervan worden in Q4 2025 verwacht. Er is budget beschikbaar om vervolgonderzoeken in 2025 en 2026 mogelijk te maken.

- *Nij Begun*

Het jaar 2024 en de eerste helft van 2025 zijn we volop bezig geweest met het vormgeven van Nij Begun, oftewel: de compensatieregeling van het Rijk voor de geleden schade door aardgaswinning in de regio Groningen en Noord-Drenthe. Met Nij Begun komt voor vele jaren veel geld beschikbaar dat met name via een Economische Agenda, een Sociale Agenda en verduurzamingsmaatregelen ten goede moet komen aan de inwoners in deze regio. Vanaf 2026 zullen we de financiële voordelen van Nij Begun meer en meer gaan merken en verwachten we deze ook steeds concreter te kunnen opnemen in onze begrotingen. Echter komt deze perspectievennota nog te vroeg om te bepalen om welke bedragen het precies gaat en aan welke doelen en activiteiten we die bedragen kunnen koppelen.

- *Regiodeal*

In 2025 geven we ook verder vorm aan de regiodeal die we, samen met de provincie en buurgemeenten Noordenveld en Aa en Hunze, aangaan met het Rijk. In dit jaar moet duidelijk worden waar het beschikbaar gestelde geld precies aan besteed mag worden en hoe dit geld op de juiste plaatsen terecht moet komen en verantwoord moet worden. Wanneer de deal helemaal rond is, kunnen we vanaf 1 januari 2026 starten met de uitvoering ervan. Richting het najaar van 2025 hopen we ook deze ontwikkeling met (positieve) impact op onze financiën voldoende te kunnen concretiseren om op te nemen in de begroting.

- *Lokaal vluchtelingenbeleid*

Op 1 april 2025 heeft de gemeenteraad lokaal vluchtelingenbeleid voor gemeente Tynaarlo vastgesteld. Een unicum in Nederland, waarschijnlijk is Tynaarlo hiermee de enige of één van de weinige gemeenten met een eigen beleid voor de structurele opvang van vluchtelingen. Het vaststellen van dit beleid is met name bedoeld om rust te creëren om dit zeer onrustige dossier waarbij de Haagse wind regelmatig draait. Tynaarlo wil hiermee niet alleen uitstralen een structurele verantwoordelijkheid te voelen voor de opvang van vluchtelingen, maar hier ook werk van te maken. In deze perspectievennota wordt een aanvraag meegenomen om voor dit nieuwe structurele werk ook structurele ambtelijke capaciteit op te nemen in de begroting. Welke financiële gevolgen dit beleid verder heeft, valt nu nog niet te overzien anders dan dat het onze inzet is dat de kosten van opvanglocaties volledig gedragen of vergoed worden door het Rijk c.q. het centraal orgaan opvang asielzoekers (coa).

Nieuw beleid 2026 – 2029

Nieuw beleid 2026 – 2029

Hieronder is het nieuwe beleid weergegeven:

Nr	Nieuw beleid	I/S	2026	2027	2028	2029
1	Verhogen beheerderscapaciteit	I	296.100	296.100	296.100	
2	Verkiezingen + uitbreiding personeel voor verkiezingen	S	41.000	41.000	41.000	41.000
3	Extra capaciteit griffie (0,89 fte)	S	91.000	91.000	91.000	91.000
4	Onderhoud en vervanging huidige speelvoorzieningen	S	113.500	113.500	113.500	113.500
5	Ontwikkeling Kind- en jeugdvisie	S	25.000	25.000	25.000	25.000
6	Huisvestingsprogramma onderwijs 2026	S		32.117	32.117	32.117
6	Dekking huisvestingsprogramma onderwijs 2026	S		-32.117	-32.117	-32.117
6	Huisvestingsprogramma onderwijs 2026	I	80.000			
7	Uitvoering lokaal vluchtelingenbeleid	S	97.000	97.000	97.000	97.000
8	Kadernota Inkomen, Ontwikkeling en Werk 2025-2028	S	150.000	150.000	150.000	150.000
9	Plankostenkrediet Vries Oost (300 woningen)	I	1.580.000			
10	Plankostenkrediet Tynaarlo loopstukken III	I	520.000			
11	Actualisatie Omgevingsplan	I	2.500.000			
12	Regelanalist	S	38.000	38.000	38.000	38.000
13	Schaftwagens wijkploegen	S		4.060	4.060	4.060
14	Capaciteit juridisch handhavers Omgevingswet / Wet op de kinderopvang	I	30.000			
14	Capaciteit juridisch handhavers Omgevingswet / Wet op de kinderopvang	S	41.000	41.000	41.000	41.000
15	Aanvulling capaciteit toezichthouder Omgevingswet	I	91.000	91.000	91.000	
16	Capaciteit beleidsadviseur VVTH	I	68.500	68.500	68.500	
17	Omzetten tijdelijke naar structurele capaciteit vergunningverlener Omgevingswet VVTH	S			57.000	57.000
18	Verruiming openingstijden gemeentewerf	I	70.000	pm	pm	pm
19	Relinen riolering	S		15.000	30.000	45.000
19	Dekking relinen riolering (rioolheffing)	S		-15.000	-30.000	-45.000
20	Aanleg maatregelen extreme wateroverlast Hoofdstraat Zeijen	S		19.950	19.950	19.950
20	Dekking aanleg maatregelen extreme wateroverlast Hoofdstraat Zeijen (rioolheffing)	S		-19.950	-19.950	-19.950
21	Doorfietsroute Haren-Zuidlaren	I	600.000			
22	SPV Midlaren	I	203.600			
23	SPV Hoofdstraat Zeijen	I	506.700			
24	SPV Norgerweg Yde-de Punt	I	236.400			
Totaal structureel t.l.v. begrotingsresultaat			596.500	600.560	657.560	657.560
Totaal incidenteel t.l.v. Argi			7.018.700	455.600	455.600	-

Toelichting op de onderdelen nieuw beleid – noodzakelijk

1. Verhogen beheerderscapaciteit

Voorgesteld wordt om de beheerderscapaciteit voor de komende drie jaren te verhogen met 4,23 fte. Voor het bepalen het aantal beheerdersuren gaan we uit van 3 soorten accommodaties: sporthallen, dorpshuizen en Mfa's. Voor deze soorten is berekend dat we 29.120 beheerdersuren nodig hebben bij maximale bezetting, echter in de praktijk zijn de accommodaties niet maximaal bezet, door vakanties, einde competities, enz. Om dan de bezetting te berekenen hebben we elke kalenderweek een factor gegeven. Met deze nauwkeurigere methode voor de behoeftebepaling komen we erop uit dat we 2,06 fte per accommodatie nodig hebben. De totale gewenste capaciteit voor alle accommodaties bedraagt dan 16,48 fte. Het verschil met de huidige bezetting bedraagt 4,23 fte.

2. Verkiezingen + uitbreiding personeel verkiezingen

Om de verkiezingen goed te organiseren, is een vaste deelprojectleider nodig. Deze persoon maakt standaard deel uit van het projectteam verkiezingen en zorgt voor continuïteit en kennis van de wetgeving (o.a. Kieswet). Hierdoor worden taken beter verdeeld, neemt de werklast af en blijft de kwaliteit gewaarborgd.

Er is eerder gewerkt met wisselende projectleden, maar inmiddels blijkt dat een vast team van drie medewerkers noodzakelijk is. Tot nu toe werd dit gefinancierd met geld uit de reserve verkiezingen en de vergoeding voor deelname aan het experiment stembiljet, maar deze middelen zijn uitgeput. Daarnaast is het vinden van interne collega's steeds moeilijker door de hoge werkdruk.

Een wisselend teamlid heeft bovendien minder kennis van de wet, wat de inzetbaarheid en kwaliteit beperkt. Daarom stellen we voor een vaste deelprojectleider aan te stellen. Deze persoon start zes maanden voor de verkiezingen met voorbereidingen en werkt flexibel, met pieken aan het begin en zes weken voor de verkiezingen. Bij voorkeur op basis van een arbeidscontract met min-max uren. Buiten de verkiezingsmaanden kan hij of zij bijdragen aan verbeteringen, innovatie en ontwikkeling binnen de afdeling, wat verband houdt met onze Strategische Personeels Planning (SPP)-speerpunten. Ook kan hij of zij ondersteunen in het organiseren van naturalisatiediensten en de uitvoering van toenemende zelfevaluaties door hogere eisen en verwachtingen van het Rijk. Dit zorgt voor efficiënter gebruik van middelen en biedt kansen voor persoonlijke groei. Hierdoor wordt de functie aantrekkelijker en vergroot de kans op het vinden van een geschikte kandidaat.

3. Extra capaciteit griffie

De griffie wil haar rol versterken en verbreden om beter aan te sluiten bij de behoefte van de gemeenteraad. Daarbij ligt de nadruk op het versterken van de adviserende rol richting de raad en de ambtelijke organisatie, en het vergroten van de zichtbaarheid van de raad richting inwoners. De huidige formatie biedt onvoldoende ruimte om deze ambitie waar te maken.

Om bovenstaande ambities waar te maken stelt de griffie voor om de formatie uit te breiden met 32 uur per week (0,89 fte) in de rol van raadsadviseur/ plaatsvervangend griffier. Met deze uitbreiding kan de griffie:

- De raad structureel beter ondersteunen in haar strategische en controlerende rol.
- Sneller en adequater inspelen op actuele ontwikkelingen.
- Actiever bijdragen aan het versterken van de relatie tussen raad en inwoners.

4. Onderhoud en vervanging huidige speelvoorzieningen

Voor het in stand houden van het huidige aanbod aan speelvoorzieningen in de openbare ruimte bestaat een structureel tekort van € 113.500 (berekend op basis van een afschrijvingstermijn van 15 jaar). Met deze aanvraag wordt dit tekort opgelost.

5. Ontwikkeling Kind- en jeugdvisie

In de Kind- en Jeugdvisie is een visie uitgewerkt om kinderen en jeugdigen in Tynaarlo gezond en veilig op te laten groeien in een stimulerende omgeving. De inzet is erop gericht dat jeugdigen goed worden voorbereid op de toekomst, zich breed kunnen ontwikkelen en actief deelnemen aan de samenleving. De 20 samenwerkingspartners hebben in april 2025 een convenant ondertekend en stimuleren de beweging van zorg naar welzijn, vanuit positieve gezondheid. Tevens wordt er invulling gegeven aan

de wettelijke eisen vanuit de jeugdwet (het opstellen van een jeugdplan) en vanuit de Wet primair onderwijs en wet voortgezet onderwijs en invulling gegeven aan o.a. preventie en jeugdhulp.

Om deze visie uit te voeren zijn extra financiële middelen nodig voor de projectleider (€ 60.000) structureel en de uitvoering (€ 65.000) structureel in 2026. De uitvoeringskosten kunnen via middelen sociaal domein worden gedekt.

Bij de uitvoering gaat het om:

- Focuspunt 1- Het Jonge Kind/ Kansrijke Start : € 15.000
- Focuspunt 2- Kansrijk in- en om de school: € 15.000
- Focuspunt 3: Jongeren in een kansrijke omgeving: € 20.000
- Focuspunt 4: Passende zorg: € 15.000.

De uitvoering wordt uitgewerkt via de “tafels met de ketenpartners”.

6. Huisvestingsprogramma onderwijs

Het huisvestingsprogramma onderwijs wordt jaarlijks vastgesteld op basis van de (wisselende) aanvragen van de schoolbesturen voor (uitbreiding van) de onderwijshuisvesting en eerste inrichting en meubilair. Het opgenomen bedrag betreft de structurele lasten die voortvloeien uit de investering voor de kinderopvang. Hier tegenover staat een huuropbrengst van dezelfde omvang.

7. Uitvoering lokaal vluchtelingenbeleid

Tot op heden is het opvangen van (Oekraïense) vluchtelingen (en ook het oprichten van tijdelijke huisvestingslocaties voor statushouders) in de gemeente ad hoc en projectmatig georganiseerd. De gemeenteraad heeft al eerder aangegeven dat dit structureel georganiseerd zou moeten worden; deze opdracht is uitgewerkt in het lokaal vluchtelingenbeleid. Met het vaststellen van het vluchtelingenbeleid is het opvangen van vluchtelingen in de gemeente structureel werk geworden. Voor de uitvoering daarvan is ook structurele ambtelijke capaciteit nodig. Het opnemen van deze capaciteit in onze eigen formatie leidt ten opzichte van inhuur tot kennisopbouw en behoud, zodat de uitvoering van het beleid steeds gemakkelijker zal verlopen. Een ander voordeel hiervan is dat we externe partners zoals het COA een vast aanspreekpunt kunnen aanbieden zodat er een goede werkrelatie kan ontstaan.

8. Kadernota Inkomen, Ontwikkeling en Werk 2025-2028

Eind 2024 is de Kadernota Inkomen, Ontwikkeling en Werk 2025-2028 vastgesteld. De ambities in die nota zijn gericht op bestaanszekerheid voor onze inwoners. We zetten in op een voldoende en voorspelbaar inkomen, zinvolle dagbesteding, toegang tot wonen en zorg en optimale ontwikkelmogelijkheden. We zijn inmiddels begonnen met de uitvoering, echter moet met dit punt in onze begroting nog worden opgenomen dat de WPDA ook extra middelen nodig heeft voor de uitvoering. Hiervoor heeft de raad op verzoek van het college een zienswijze uitgebracht op de ontwerpbegroting van de WPDA.

9. Plankostenkrediet Vries Oost (300 woningen)

De druk op de woningbouwmarkt is (ook) in onze gemeente groot. De gunstige ligging tussen Groningen en Assen maakt de gemeente Tynaarlo een aantrekkelijke gemeente om in te wonen. Zoals hiervoor vermeld is ons doel tot 2030 900 tot 1.000 nieuwe woningen toe te voegen, dit is onder meer gebaseerd op de afspraken in de woondeal Groningen – Assen, gesloten in 2023.

Conform woondeal is er een regionaal woningbehoefteonderzoek uitgevoerd en begin 2025 opgeleverd. Het woningbehoefteonderzoek vormt een belangrijk onderdeel in de samenwerking van de Regio Groningen - Assen om te komen tot gezamenlijke afspraken op het gebied van woningbouw. De belangrijkste uitkomst is dat de vraag naar woningen in de regio groter is dan is afgesproken in de Woondeals. Tot 2030 is er in de regio een extra behoefte van ongeveer 4.300 woningen bovenop de eerder afgesproken 15.200 woningen.

Voor de gemeente Tynaarlo betekent dit dat er circa 250 tot 300 woningen extra moeten worden toegevoegd tot en met 2030. Om deze aantallen daadwerkelijk te realiseren, wordt uitgegaan van 30% extra plancapaciteit, dus 130%. Dit is nodig om vertragingen en stagnaties op te vangen. Dit komt neer op een extra plancapaciteit van 325 woningen. Het Rijk wil van uit de regierol en voorsortierend op de invoering van de Wet Regie Volkshuisvesting in 2025 de woondeal RGA herijken.

Daarnaast zien we ook dat planvorming en realisatie op een aantal in de Omgevings- en Woonvisie opgenomen nieuwbouw plannen vertraging heeft opgelopen en/of dat realisatie (in ieder geval in de

komende jaren) onzeker is geworden (bijvoorbeeld locatie Rutgers van Bergen). Daardoor stagneert de harde en zachte plancapaciteit.

In de periode 2020 tot en met 2024 zijn 590 woningen gerealiseerd (netto toevoeging 410). In de periode van 2025 tot en met 2030 hebben we een harde plancapaciteit van 467 woningen. Daarmee is realisatie van in ieder geval 877 woningen voldoende geborgd. Daarnaast zijn er nog circa 230 woningen (zachte plancapaciteit) die kunnen worden toegevoegd op basis van de huidige omgevings- en woonvisie.

Om de ambities van het inlopen van het woningtekort verder waar te kunnen maken is het noodzakelijk om de totale plancapaciteit te verhogen, vooruitlopend op de herijking van de woondeal. Dit kan door eerder te starten met Vries Oost (voormalig De Bronnen) en de uitbreiding van de bestaande locatie Loopstukken in Tynaarlo. In het gebied Vries Oost is bovendien voldoende ruimte om het aantal te realiseren woningen te vergroten ten opzichte van het aantal ten tijde van opstellen Woonvisie en regionale Woondeal. Er kan nu worden uitgegaan van realisatie van 300 woningen in het in de Omgevingsvisie aangeduide plangebied. In Vries Oost. Indicatief kan in het plangebied Loopstukken III in Tynaarlo worden uitgegaan van ca 50 te realiseren woningen.

Met de start van deze ontwikkelingen in het begrotingsjaar 2026 kan worden tegemoetgekomen aan de afspraken in de regionale Woondeal en de behoefte en vanuit de regio gevraagde extra woningbouw.

Op basis van een eerste verkenning (toepassing plankostenscan met gebruikmaking van de lokale ervaringscijfers o.a. vanuit de projecten Vries Zuid en Laarhove, is een raming gemaakt van de voorbereidingskosten. Deze voorlopige raming voor de plankosten komt voor de uitbreiding van Loopstukken (Loopstukken III) uit op € 520.000 en voor Vries Oost € 1.580.000.

In totaal wordt dus voor beide projecten € 2.100.000 plankosten geraamd.

Bij de berekening is uitgegaan van ca 300 woningen Vries Oost en ca 50 woningen Tynaarlo Loopstukken III. Hoewel dit op de uitkomst plankostenberekening maar beperkt invloed heeft, is goed is goed te vermelden dat is uitgegaan van een percentage "uitgeefbaar" van 50% en een woningtype verdeling welke aansluit op de (verwachte) wet Regie Volkshuisvesting. Dit is een verdeling van 33% sociale huur, 33% betaalbare koop, 21% dubbel-koop en 13% vrijstaand.

Met dergelijke uitgangspunten is overigens de verwachting dat beide grondexploitaties een tekort zullen hebben. Vooralsnog is een grove indicatie hiervan dat (externe subsidies/bijdragen van bijvoorbeeld het Rijk en/of de provincie niet meegerekend) een tekort van circa € 5.000 per woning.

10. Plankostenkrediet Tynaarlo Loopstukken III

Zie ad 9.

11. Actualisatie Omgevingsplan

Op grond van de Omgevingswet moeten we uiterlijk 1 januari 2032 een gemeentebreed Omgevingsplan hebben. De bestaande beheersverordeningen en bestemmingsplannen moeten uiterlijk 1 januari 2032 zijn omgevormd tot een gemeentebreed Omgevingsplan. Deze plannen voldoen echter nog niet aan de eisen die de Omgevingswet stelt aan een Omgevingsplan. Er is een meerjarig traject nodig om onze beheersverordeningen en bestemmingsplannen om te vormen tot een volwaardig, gemeentebreed Omgevingsplan. Ook sommige fysieke regels uit lokale verordeningen moeten een plek krijgen in het Omgevingsplan.

12. Regelanalist

Net als andere overheden maakt gemeente Tynaarlo juridische, soms wettelijk verplichte, regels voor de fysieke leefomgeving. Met de invoering van de Omgevingswet is ook het Omgevingsloket ontstaan, waar inwoners en bedrijven informatie kunnen vinden of geven en meldingen en aanvragen kunnen doen voor bijvoorbeeld verbouwingen. Voor het Omgevingsloket moeten de juridische regels naar zogeheten Toepasbare regels worden vertaald, regels die begrijpelijk zijn voor niet-juristen. Deze zijn in het Omgevingsloket te zien als vragen. Inwoners en bedrijven kunnen hiermee bijvoorbeeld controleren of ze een vergunning nodig hebben of digitaal een vergunning aanvragen. We hebben een regelanalist nodig om die Toepasbare regels te maken en deze te onderhouden. Onderhoud is bijvoorbeeld nodig als juridische regels veranderen. De regelanalist zal ook worden ingezet voor de Toepasbare regels bij de meerjarige ontwikkeling van een gemeentebreed Omgevingsplan. Dat Omgevingsplan moet voor 1 januari 2032 gereed zijn. Op dit moment is er geen capaciteit om de activiteiten van een regelanalist erbij te doen. Daarbij vraagt de functie van regelanalist ook om bepaalde vaardigheden en kwaliteiten die niet zonder meer aansluit bij een al bestaande functie. We schatten in dat we voor de functie van regelanalist structureel 0,35 fte nodig hebben. We onderzoeken of we samen

met de gemeente Aa en Hunze en Noordenveld, die dezelfde plansoftware hebben, een regelanalist kunnen aantrekken zodat die efficiënt kan worden ingezet voor drie gemeenten.

13. Schaftwagens wijkploegen

Met de vervanging van twee huidige schaftwagens zorgen we voor een schone en nette omgeving waarin onze collega's die buiten werken pauze kunnen houden. Deze schafwagens zijn voorzien van een accupakket en zonnepanelen en kunnen overal in de wijk geplaatst worden.

14. Capaciteit juridische handhavers Omgevingswet/Wet op de Kinderopvang

Juridische handhavers zijn essentieel voor het waarborgen dat activiteiten voldoen aan de wettelijke voorschriften van de Omgevingswet en de Wet op de Kinderopvang. Hun taken richten zich op het controleren van naleving en het optreden bij overtredingen.

De Omgevingswet bevat een beginselplicht tot handhaving, wat betekent dat bestuursorganen verplicht zijn om handhavend op te treden bij overtredingen. Juridische handhavers spelen een cruciale rol in het uitvoeren van deze verplichting.

Op dit moment is er te weinig capaciteit om te voldoen aan alle verzoeken van de GGD om handhavend op te treden als er door hen overtredingen van de Wet op de Kinderopvang zijn geconstateerd. Dus hier is extra capaciteit voor nodig. Daarom is de wens om 2,4 fte totale capaciteit op juridische handhaving. Hiermee wordt ook ondersteuning geboden voor de juridisch medewerker die op dit moment in zijn eentje de vakgroep OOV ondersteunt. In dit voorstel wordt dus 1 fte incidenteel aangevraagd (voor jan-jun 2026) en 0,4 fte structureel (vanaf juli 2026).

15. Capaciteit toezichthouder Omgevingswet

Op grond van de Omgevingswet moeten gemeenten handhavend optreden wanneer een overtreding wordt vastgesteld of wanneer een inwoner een handhavingsverzoek indient. Voor de gemeente Tynaarlo is minstens drie fte nodig om deze taak uit te kunnen voeren. In totaal wordt met dit voorstel 1,11 fte toezichthouder Omgevingswet aangevraagd.

16. Capaciteit beleidsadviseur VVTH

Er is op dit moment een tekort aan beleidscapaciteit, terwijl het nodig is om ons beleid op orde te brengen. Zonder goed actueel beleid is het niet mogelijk om prioriteit aan te brengen tussen zaken waarop we actief in willen zetten en waarop minder. Tegelijkertijd zien we een maatschappelijke trend waardoor inwoners zich sneller tot de gemeente wenden op tal van onderwerpen, onder andere in de vorm van handhavingsverzoeken die we vervolgens allemaal onverkort moeten opvolgen. Met goed actueel beleid kunnen we beter, gemakkelijker en/of sneller beslissen over handhavingsverzoeken. Om het beleid op orde te brengen en tegelijkertijd te kunnen voldoen aan verplichtingen zoals kwartaalrapportages, jaarplannen en -verslagen en het toetsen aan de kwaliteitscriteria van de Omgevingswet is tijdelijk extra capaciteit benodigd.

17. Omzetten tijdelijke naar structurele capaciteit vergunningverlener Omgevingswet

Op dit moment zijn er bij VVTH vier vergunningverleners vast in dienst. Daarnaast is er een vergunningverlener ingehuurd en wordt een wisselend aantal dossiers op basis van een dienstencontract uitbesteed. Met deze capaciteit kan de hoeveelheid vergunningaanvragen voor Omgevingsplanactiviteiten net binnen gestelde en acceptabele termijnen verwerkt worden.

De ingehuurde vergunningverlener heeft een contract tot uiterlijk 31-12-25 en vult een tijdelijke formatieplek in. Deze formatieruimte is in de perspectievennota van 2025 aangevraagd en loopt van 1-1-2025 t/m 31-12-2027. Om niet afhankelijk te blijven van dure inhuur is het plan om volgend jaar de vacature (opnieuw) uit te zetten, maar het feit dat het een tijdelijke plek betreft maakt het onaantrekkelijk voor kandidaten om erop te solliciteren. Daarom het voorstel om de tijdelijke formatie om te zetten naar structureel, zodat we meer kans hebben om mensen aan ons te binden. Het dienstencontract blijft dan de flexibele schil die ingezet kan worden bij pieken.

18. Verruiming openingstijden gemeentewerf

Per 1 januari 2025 zijn de openingstijden van de gemeentewerf, op verzoek van onze inwoners, verruimd. Het betrof een pilot voor een jaar. Gevraagd wordt deze pilot te verlengen met een jaar, aangezien de pilot nu nog niet lang genoeg draait om te kunnen evalueren met het oog op de toekomstige invulling en kosten. Aangezien dit een verlenging van een pilot betreft, stellen we voor deze kosten uit de Argi te dekken. Bij een definitieve invoering van deze verruiming van de openingstijden zullen de kosten gedekt moeten worden door een verhoging van de afvalstoffenheffing.

19. Relinen riolering

Veel riolen in de gemeente zijn opgebouwd uit buizen van 1 meter lengte. Hierdoor is sprake van veel voegen. Door de grote hoeveelheid bomen in onze gemeente, hebben we te maken met veel overlast van boomwortels die door de rioolbuizen heen groeien. Hierdoor functioneert de afvoer(funcitie) van het riool niet goed meer. De laatste jaren werden deze boomwortels weggefreed. Na het frezen moesten de voegen worden gedicht, om te voorkomen dat de boomwortels binnen enkele jaren weer teruggroeien. Met het relinen van de riolering van binnenuit (een soort kous in de rioolbuis), werken we aan een preventieve methode ter bescherming van de rioolbuizen tegen boomwortels. Dit is tevens een levensduur verlengende maatregel voor het riool.

20. Aanleg maatregelen extreme wateroverlast Hoofdstraat Zeijen

Op diverse plekken in de gemeente is er sprake van overlast bij extreem veel regen. Op de locatie hoofdstraat in Zeijen moeten maatregelen genomen worden om deze overlast te beperken. Dit kan integraal aangepakt worden met de maatregelen uit de SPV herinrichting Hoofdstraat. Dekking van deze kosten vindt plaats binnen de rioolheffing.

21. Doorfietsroute Haren – Zuidlaren

De gemeente Tynaarlo werkt samen met de provincies Groningen en Drenthe, de gemeente Groningen, Staatsbosbeheer en ProRail aan het bevorderen van fietsmobiliteit en fietsveiligheid. Deze specifieke doorfietsroute is van groot belang voor gemeente Tynaarlo zelf aangezien deze zorgt voor een snelle en veilige fietsverbinding met Groningen voor bijvoorbeeld de inwoners, waaronder schoolkinderen, uit Zuidlaren en Midlaren. Voor de planuitwerking van het gemeentelijk deel tussen Noordlaren en Midlaren en vanaf Midlaren naar Zuidlaren zijn middelen nodig. Hierin is sprake van cofinanciering tussen provincies en gemeenten. De opgenomen aanvraag betreft het aandeel van de gemeente Tynaarlo in dezen.

22. SPV uitvoeringskrediet Groningerstraat Midlaren

Met het dorp Midlaren zijn we gestart met het vervaardigen van een ontwerptraject voor een herinrichting van de Groningerstraat door het dorp. Hiervoor is een startkrediet aanwezig, maar geen uitvoeringskrediet.

23. SPV uitvoeringskrediet Zeijen

De Hoofdstraat is onderdeel van een schoolroute voor basis- en voortgezet onderwijs. Tevens is het een ontsluitingsweg van de kernen. De wegen zijn niet goed ingericht volgens de richtlijnen van het CROW, waardoor de snelheid soms fors boven de 30 km/u ligt. Door snelheid-remmende maatregelen te treffen en, daar waar ruimte is extra voorzieningen te treffen voor fietsers en voetgangers, wordt de snelheid op de Hoofdstraat verlaagd en de verkeersveiligheid op het traject verhoogd.

24. SPV uitvoeringskrediet Yde-De Punt

De Norgerweg is onderdeel van een schoolroute voor basis- en of voortgezet onderwijs. Veel langzaam en gemotoriseerd verkeer maakt gebruik van deze wegen. De wegen zijn niet goed ingericht volgens de richtlijnen van het CROW. Zo is de rijbaan te breed, ontbreken trottoirs en snelheid-remmende maatregelen. Dat maakt dat de snelheidslimiet op deze wegen niet herkenbaar is waardoor de snelheid veelal fors boven de 30 km/u ligt. We willen de weg herinrichten.

Financiële uitgangspunten 2026 – 2029

Financiële uitgangspunten 2026-2029

Algemeen

We schrijven de begroting 2026- 2029 op basis van de uitgangspunten die er zijn voor bestaand beleid en die in deze integrale voortgangsrapportage zijn opgenomen. Zie hiervoor onderstaande uitwerking. De uitgangspunten sluiten zoveel mogelijk aan bij de uitgangspunten van voorgaande jaren. Vanwege de onzekere tijden kan het zijn dat een aantal uitgangspunten niet realiseerbaar zijn voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2026 – 2029. Indien de daadwerkelijk gehanteerde uitgangspunten afwijken van de uitgangspunten zoals opgenomen in dit hoofdstuk, dan wordt u daarover apart geïnformeerd in de begroting 2025. Om te kunnen komen tot een financiële tussenstand zijn we nu uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

- Incidentele mee- en tegenvallers die gedurende het jaar kunnen ontstaan en die geen directe bestemming hebben voegen we toe, of onttrekken we aan de Algemene Reserve Grote Investerings (ARGI);
- Geen nieuw beleid zonder financiële dekking, waarbij structurele lasten worden gedekt door structurele baten;
- Er is sprake van structureel en reëel begrotingsevenwicht conform de eisen die aan de toezichthouder (provincie) aan de (meerjaren)begroting worden gesteld;
- De reservepositie moet ons voldoende weerstandsvermogen garanderen en aan het einde van de huidige bestuursperiode voldoende ruimte bieden aan een nieuw bestuur om keuzes te maken;
- De prijsindex 2026 en verder voor kosten, overgedragen budgetten en voor subsidies aan derden stellen we vast conform de prijsindexeringen per jaarschijf zoals opgenomen in de tabel 'indexeringen'. Deze percentages zijn conform de prijsindex die door het Rijk in de meicirculaire 2025 zijn opgenomen. Bij het opmaken van de begroting 2026 wordt de indexering bijgesteld naar de percentages zoals opgenomen in de – nog te verschijnen –septembercirculaire 2025.
- Ten aanzien van mutaties in de algemene uitkering worden alleen mutaties in decentralisatie en integratie-uitkeringen budgettair neutraal verwerkt. Hierbij wordt de uitkering in principe taakstellend voor de taak opgenomen. Voor overige wijzigingen in de algemene uitkering die het gevolg zijn van taakmutaties geldt dat deze als mutatie van de algemene uitkering (algemene dekkingsmiddelen) worden opgenomen;
- Voor het bepalen van de ruimte onder het plafond van het BTW compensatiefonds wordt het advies van het Rijk overgenomen waarbij een raming wordt opgenomen die maximaal gebaseerd is op de meest recente, gerealiseerde ruimte onder het plafond.
- Daar plaatst het college wel de kanttekening bij dat indien het gaat om nieuwe taken, waarvoor de Rijksoverheid geen adequate middelen beschikbaar stelt, onze gemeente deze opgedragen werkzaamheden slechts dan kan uitvoeren indien er een passende dekking gevonden wordt in het schrappen van niet-verplichte taken, dus nieuw voor oud, ofwel extra middelen beschikbaar gesteld door de raad.
- We hanteren de genoemde indexeringen zoals opgenomen in de tabel Indexeringen.
- De volgende uitgangspunten hanteren we voor de belastingen en heffingen:

Omschrijving	Uitgangspunt 2026 e.v.
OZB	Trendmatige aanpassing van 2%
OZB niet-woningen eigenaar	Trendmatige aanpassing van 2%
OZB niet-woningen gebruiker	Trendmatige aanpassing van 2%
Forensenbelasting	Trendmatige aanpassing van 2%
Toeristenbelasting	Op basis van het raadsbesluit bij vaststelling van de belastingverordening 2025 de tarieven voor 2026 ongewijzigd vaststellen op € 1,15 per overnachting bij campings en accommodaties en € 1,50 voor overige overnachtingen.
Afvalstoffenheffing	Kostendekkendheid met eventuele inzet voorziening, waarbij een eventuele verhoging volledig verwerkt wordt in de variabel tarief.
Rioolheffing	Kostendekkend met eventueel inzet voorziening
Lijkbezorgingsrechten	Tarieven indexeren conform reguliere prijsindexatie van gemeentelijke begroting
Leges	Toewerken naar kostendekkend, consistent met voorgaande jaren, niet gemaximeerde ,niet-kostendekkende tarieven verhogen met 5%.

Indexeringen

We stellen de meerjarenbegroting op basis van de huidige inzichten en verwachtingen en aannames voor de komende jaren op. De belangrijkste indexeringen en uitgangspunten voor de meerjarenbegroting sommen we hieronder op. In de eerste kolom staat aangegeven wat de indexatie in de begroting 2025 is geweest, in de kolommen daarna geven we aan welke indices tot en met 2029 we voorstellen.

Indexeringen	Opgenomen in begroting 2025	2026	2027	2028	2029
Prijsindex	2,70%	2,70%	2,50%	2,60%	2,50%
Loonkosten	4,70%	3,75%	5,10%	4,20%	4,50%
Interne rente	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Rente lang geld op te nemen	3.50%	3.50%	3.50%	3.50%	3.50%
Rente kort geld op te nemen	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Rente kort geld uit te zetten	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Inflatie en prijsindexen reguliere lasten gemeente

Met ingang van de begroting 2016 wordt voor wat betreft de loon- en prijsindex aangesloten bij de percentages die door het Rijk in de meest recente circulaire zijn opgenomen. Dit houdt in dat wij in bovenstaande tabel de percentages uit de meicirculaire 2025 van het Rijk hebben overgenomen. Bij het opstellen van de begroting 2026 gebruiken we de percentages die het Rijk in de septembercirculaire publiceert. Voor de berekening van de loonkosten wordt voor 2026 en 2027 rekening gehouden met de nieuwe CAO afspraken.

Renteontwikkelingen en treasury

Interne rente

De omslagrente (gewogen gemiddelde rente op in en externe financieringsmiddelen) is berekend op 1,00%. Deze interne rente geldt voor de kapitaallasten. De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente (in euro's) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Indien de werkelijke rentelasten in euro's die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast afwijken van de rentelasten in euro's die op basis van de (voor)gecalculeerde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend, dan kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.

Rente vast geld op te nemen

In de begroting 2025 is voor de 'rente vast geld op te nemen' een rentepercentage van 3,5% gehanteerd. Op basis van de inzichten en verwacht* Rente vast geld op te nemen In de begroting 2025 is voor de 'rente vast geld op te nemen' een rentepercentage van 3,5% gehanteerd. Op basis van de inzichten en verwachtingen in de renteontwikkeling is dit percentage niet gewijzigd. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe wordt wel rekening gehouden met een risico opslag en is onderdeel van het rentepercentage van 3,5%.

Rente kort geld op te nemen

In de begroting 2025 is voor de 'rente kort geld op te nemen' een rentepercentage van 1% gehanteerd. Op basis van de inzichten en verwachtingen in de renteontwikkeling is dit percentage niet gewijzigd. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe wordt wel rekening gehouden met een risico-opslag en is onderdeel van het rentepercentage van 1%.

Rente kort geld uit te zetten

In de begroting 2025 is voor de 'rente kort uit te zetten geld' een percentage van 0% gehanteerd. Het uitzetten van kort geld komt eigenlijk niet meer voor sinds de invoering van het schatkistbankieren. Over middelen die wij aanhouden in de 'schatkist' wordt nagenoeg geen rente ontvangen. We stellen dan ook voor dit percentage niet aan te passen.

Ontwikkeling reservepositie 2025 - 2029

De algemene reserves van de gemeente bestaan uit de Algemene Reserve Calamiteiten (Arca) en de Algemene Reserve Grote Investerings (Argi). In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de reservepositie de komende jaren. Dit wordt gedaan op basis van

Algemene reserve grote investeringen (Argi)

De algemene reserve grote investeringen (Argi) heeft meerdere doelen:

- buffer voor de opvang van risico's;
- buffer voor opvang van tegenvallers in de lopende exploitatie;
- basis voor genereren van renteopbrengsten t.b.v. dekking incidenteel nieuw beleid;
- goed rentmeesterschap t.b.v. de toekomst/nieuw bestuur;
- budget voor het realiseren van wensen.

De Argi is de reserve die wordt gebruikt in directe relatie met de exploitatie. Incidentele meevallers die gedurende het jaar ontstaan worden toegevoegd aan deze reserve en incidentele tegenvallers worden onttrokken. De financiële ruimte in de Argi bepaalt de ruimte die beschikbaar is voor de invulling van incidenteel nieuw beleid. Hierbij dient ook rekening te worden gehouden met de weerstandratio. Het college streeft naar een risicoafdekking van minimaal 100%.

Geprognotiseerd verloop van de Argi van 1-1-2025 t/m 31-12-2029					
	2025	2026	2027	2028	2029
Stand op 1 januari	23.936.983	32.351.678	20.690.431	21.233.343	22.378.935
<i>Begrotingswijzigingen</i>					
Resultaatbestemming JR 2024	10.591.766				
Incidenteel nieuw beleid begroting 2023 2022	-45.743				
Dekking diverse maatschappelijke kredieten	-1.071.000	-40.000			
Dekking nieuw beleid WOO	-64.301	-61.514			
Resultaat integrale voortgangsrapportage 2023	-150.000	-100.000			
Diverse voorstellen integrale voortgangsrapportage 2023	-830.000	-480.000	-92.000	0	0
Dekking nieuw beleid begroting 2024	-90.000	-90.000			
Aanzuiveren reserves			-40.658	-154.015	0
Dekking nieuwe beleid PPN 2025	-2.105.250	-7.189.000	-789.000	3.000	0
Kapitaallasten dekking uit Argi	-26.000	-25.750	-25.500	-25.250	0
	6.209.472	-7.986.264	-947.158	-176.265	0
<i>Thema: Accommodatiebeleid</i>	1.067.864	885.700	617.473	265.659	265.000
<i>Thema: Beheer en onderhoud wegen</i>	350.837	307.630	270.577	251.674	0
<i>Toevoeging vrijval kapitaallasten algemeen</i>	786.522	897.287	1.057.620	1.260.124	1.350.000
Subtotaal themaboekje en activabeleid	2.205.223	2.090.617	1.945.670	1.777.457	1.615.000
Nieuw beleid noodzakelijk perspectievennota 2026	-	-7.018.700	-455.600	-455.600	
Stand op 31 december	32.351.678	20.690.431	21.233.343	22.378.935	23.993.935

Algemene reserve calamiteiten (Arca)

De Arca dient als weerstandsvermogen voor de opvang van de gevolgen van calamiteiten en risico's. In de nota weerstandsvermogen 2014 is dit beleid verwoord. Per 1 januari 2025 is de stand van de Arca en daarmee beschikbaar voor risicoafdekking € 9.541.650

Geprognoseerd verloop van de Arca van 1-1-2025 t/m 31-12-2029					
	2025	2026	2027	2028	2029
Stand op 1 januari	9.541.650	9.541.650	9.541.650	9.541.650	9.541.650
<i>Mutaties</i>	0	0	0	0	0
Stand op 31 december	9.541.650	9.541.650	9.541.650	9.541.650	9.541.650

Voorstellen voor besluitvorming

Voorstellen voor besluitvorming

Zoals in het voorwoord aangegeven is het hoofddoel van een perspectievennota het vaststellen van kaders waarbinnen de begroting uiteindelijk zal worden opgesteld. Hieronder worden deze kaders als beslispunten beschreven.

Beslispunten:

- 1) De incidentele begrotingsbijstellingen als gevolg van het nieuwe beleid op te nemen in de meerjarenbegroting 2026-2029 en ten laste brengen van de Argi in de betreffende jaren:
 - a. 2026 ad € 7.018.000
 - b. 2027 ad € 456.000
 - c. 2028 ad € 456.000
- 2) De structurele begrotingsbijstellingen 2026-2029, zoals weergegeven in de tabel op bladzijde 6 en volgende van de perspectievennota 2026, op te nemen in de meerjarenbegroting 2026-2029.
- 3) In te stemmen met het opemen van de volgende maatschappelijke kredieten in de meerjarenbegroting 2026-2029, waarvan de kosten worden gedekt uit de Argi:
 - a. Krediet Actualisatie Omgevingsplan van € 2,5 miljoen. De dekking uit de Argi is meegenomen in bovenstaand beslispunt 1a.
- 4) In te stemmen met het opemen van de volgende investeringskredieten en de bijbehorende dekking in de meerjarenbegroting 2026-2029 :
 - a. Krediet huisvestingsprogramma onderwijs 2026 van € 1.028.000. De hieruit volgende structurele kapitaallasten en dekking uit te realiseren huuropbrengsten is opgenomen onder bovenstaand beslispunt 2;
 - b. Plankostenkrediet Vries Oost van € 1.580.000. Dekking uit de Argi is meegenomen in bovenstaand beslispunt 1a;
 - c. Plankostenkrediet Tynaarlo loopstukken III. Dekking uit de Argi is meegenomen in bovenstaand beslispunt 1a;
 - d. Krediet schaftwagen wijkploegen van € 60.000. De hieruit volgende structurele kapitaallasten en dekking ten laste van het begrotingsresultaat is opgenomen onder bovenstaand beslispunt 2;
 - e. Krediet relinen riolering van € 2 miljoen. De hieruit volgende structurele kapitaallasten en dekking uit te de rioolheffing is opgenomen onder bovenstaand beslispunt 2;
 - f. Krediet aanleg maatregelen extreme wateroverlast Hoofdstraat Zeijen van € 665.000. De hieruit volgende structurele kapitaallasten en dekking uit te de rioolheffing is opgenomen onder bovenstaand beslispunt 2;
 - g. Krediet doorfietsroute Haren-Zuidlaren van € 1 miljoen. De kosten voor een bedrag van € 400.000 te dekken door een provinciale bijdrage. De dekking van de resterende netto investering van € 600.000 uit de Argi.
 - h. Krediet SPV Groningerstraat Midlaren van € 407.200. De kosten voor een bedrag van € 203.600 te dekken door een provinciale bijdrage. De dekking van de resterende netto investering van € 203.600 uit de Argi.
 - i. Krediet SPV Hoofdstraat Zeijen van € 1.013.400. De kosten voor een bedrag van € 506.700 te dekken door een provinciale bijdrage. De dekking van de resterende netto investering van € 506.700 uit de Argi.
 - j. Krediet SPV Norgerweg Yde-De Punt van € 472.800. De kosten voor een bedrag van € 236.400 te dekken door een provinciale bijdrage. De dekking van de resterende netto investering van € 236.400 uit de Argi.
- 5) Akkoord te gaan met de geformuleerde financiële uitgangspunten voor de begroting 2026-2029.

Bijlagen

Bijlage 1: Nieuwe kredieten

Nieuwe kredieten

Bij deze perspectievennota 2026 worden kredieten aangevraagd. Het gaat om nieuwe maatschappelijke kredieten en nieuwe investeringskredieten.

Maatschappelijke kredieten

Actualisatie Omgevingsplan

Op grond van de Omgevingswet moeten we uiterlijk 1 januari 2032 een gemeentebreed Omgevingsplan hebben. De bestaande beheersverordeningen en bestemmingsplannen moeten uiterlijk 1 januari 2032 zijn omgevormd tot een gemeentebreed Omgevingsplan. Deze plannen voldoen echter nog niet aan de eisen die de Omgevingswet stelt aan een Omgevingsplan. Er is een meerjarig traject nodig om onze beheersverordeningen en bestemmingsplannen om te vormen tot een volwaardig, gemeentebreed Omgevingsplan. Ook sommige fysieke regels uit lokale verordeningen moeten een plek krijgen in het Omgevingsplan. Voor deze kosten wordt een maatschappelijk krediet van € 2,5 miljoen gevraagd, waarvan de kosten gedekt worden door inzet van de Argi.

Investeringskredieten

Huisvestingsprogramma onderwijs 2026

Het huisvestingsprogramma onderwijs wordt jaarlijks vastgesteld op basis van de (wisselende) aanvragen van de schoolbesturen voor (uitbreiding van) de onderwijshuisvesting en eerste inrichting en meubilair. Voor de kinderopvang wordt een investeringskrediet van € 1.028.000 gevraagd. De structurele lasten die voortvloeien uit deze investering worden gedekt door een huuropbrengst van dezelfde omvang.

Plankostenkrediet Vries Oost (300 woningen)

Om de ambities van het inlopen van het woningtekort verder waar te kunnen maken is het noodzakelijk om de totale plancapaciteit te verhogen, vooruitlopend op de herijking van de woondeal. Dit kan door eerder te starten met Vries Oost (voormalig De Bronnen) en de uitbreiding van de bestaande locatie Loopstukken in Tynaarlo. Voor het plangebied in Vries Oost wordt uitgegaan van realisatie van circa 300 woningen. Voor de voorbereidingskosten wordt een plankostenkrediet van € 1.580.000 aangevraagd. De kosten worden vooruitlopend op een eventuele inbreng in een grondexploitatie gedekt uit de Argi.

Plankostenkrediet Tynaarlo loopstukken III

Om de ambities van het inlopen van het woningtekort verder waar te kunnen maken is het noodzakelijk om de totale plancapaciteit te verhogen, vooruitlopend op de herijking van de woondeal. Dit kan door eerder te starten met Vries Oost (voormalig De Bronnen) en de uitbreiding van de bestaande locatie Loopstukken in Tynaarlo. Voor het plangebied Tynaarlo loopstukken III wordt uitgegaan van realisatie van circa 50 woningen. Voor de voorbereidingskosten wordt een plankostenkrediet van € 520.000 aangevraagd. De kosten worden vooruitlopend op een eventuele inbreng in een grondexploitatie gedekt uit de Argi.

Schaftwagens wijkploegen

Met de vervanging van twee huidige schaftwagens zorgen we voor een schone en nette omgeving waarin onze collega's die buiten werken pauze kunnen houden. Deze schafwagens zijn voorzien van een accupakket en zonnepanelen en kunnen overal in de wijk geplaatst worden. Hiervoor wordt een investeringskrediet van € 60.000 gevraagd. De hieruit volgende kapitaallasten komen ten laste van het begrotingsresultaat.

Relinen riolering

Veel riolen in de gemeente zijn opgebouwd uit buizen van 1 meter lengte. Hierdoor is sprake van veel voegen. Door de grote hoeveelheid bomen in onze gemeente, hebben we te maken met veel overlast van boomwortels die door de rioolbuizen heen groeien. Hierdoor functioneert de afvoer(functie) van het riool niet goed meer. De laatste jaren werden deze boomwortels weggefreest. Na het frezen moesten de voegen worden gedicht, om te voorkomen dat de boomwortels binnen enkele jaren weer

teruggroeien. Met het relinen van de riolering van binnenuit (een soort kous in de rioolbuis), werken we aan een preventieve methode ter bescherming van de rioolbuizen tegen boomwortels. Hiervoor wordt een investeringskrediet van € 2 miljoen gevraagd. Dekking van deze kosten vindt plaats binnen de rioolheffing.

Aanleg maatregelen extreme wateroverlast Hoofdstraat Zeijen

Op diverse plekken in de gemeente is er sprake van overlast bij extreem veel regen. Op de locatie hoofdstraat in Zeijen moeten maatregelen genomen worden om deze overlast te beperken. Dit kan integraal aangepakt worden met de maatregelen uit de SPV herinrichting Hoofdstraat. Hiervoor wordt een investeringskrediet van € 665.000 gevraagd. Dekking van deze kosten vindt plaats binnen de rioolheffing.

Doorfietsroute Haren-Zuidlaren

De gemeente Tynaarlo werkt samen met de provincies Groningen en Drenthe, de gemeente Groningen, Staatsbosbeheer en ProRail aan het bevorderen van fietsmobiliteit en fietsveiligheid.

Voor de planuitwerking van het gemeentelijk deel tussen Noordlaren en Midlaren en vanaf Midlaren naar Zuidlaren zijn middelen nodig, waarvoor nu een investeringskrediet gevraagd wordt van € 1 miljoen. Hierin is sprake van cofinanciering tussen provincies en gemeenten. De provinciale bijdrage bedraagt € 400.000, waarmee de netto investering van de gemeente uitkomt op € 600.000. De hieruit volgende kapitaallasten kunnen gedekt worden door inzet van de Argi.

SPV uitvoeringskrediet Groningerstraat Midlaren

Met het dorp Midlaren zijn we gestart met het vervaardigen van een ontwerptraject voor een herinrichting van de Groningerstraat door het dorp. Hiervoor is een startkrediet aanwezig, maar geen uitvoeringskrediet. Gevraagd wordt een uitvoeringskrediet van totaal € 407.200. Hierin is sprake van cofinanciering tussen provincies en gemeenten. De provinciale bijdrage bedraagt 50% en daarmee € 203.600, waarmee de netto investering van de gemeente uitkomt op € 203.600. De hieruit volgende kapitaallasten kunnen gedekt worden door inzet van de Argi.

SPV uitvoeringskrediet Hoofdstraat Zeijen

De Hoofdstraat is onderdeel van een schoolroute voor basis- en voortgezet onderwijs. Tevens is het een ontsluitingsweg van de kernen. De wegen zijn niet goed ingericht volgens de richtlijnen van het CROW, waardoor de snelheid soms fors boven de 30 km/u ligt. Door snelheid-remmende maatregelen te treffen en, daar waar ruimte is extra voorzieningen te treffen voor fietsers en voetgangers, wordt de snelheid op de Hoofdstraat verlaagd en de verkeersveiligheid op het traject verhoogd. Gevraagd wordt een uitvoeringskrediet van totaal € 1.013.400. Hierin is sprake van cofinanciering tussen provincies en gemeenten. De provinciale bijdrage bedraagt 50% en daarmee € 506.700, waarmee de netto investering van de gemeente uitkomt op € 506.700. De hieruit volgende kapitaallasten kunnen gedekt worden door inzet van de Argi.

SPV uitvoeringskrediet Norgerweg Yde-De Punt

De Norgerweg is onderdeel van een schoolroute voor basis- en of voortgezet onderwijs. Veel langzaam en gemotoriseerd verkeer maakt gebruik van deze wegen. De wegen zijn niet goed ingericht volgens de richtlijnen van het CROW. Zo is de rijbaan te breed, ontbreken trottoirs en snelheid-remmende maatregelen. Dat maakt dat de snelheidslimiet op deze wegen niet herkenbaar is waardoor de snelheid veelal fors boven de 30 km/u ligt. We willen de weg herinrichten. Gevraagd wordt een uitvoeringskrediet van totaal € 472.800. Hierin is sprake van cofinanciering tussen provincies en gemeenten. De provinciale bijdrage bedraagt 50% en daarmee € 236.400, waarmee de netto investering van de gemeente uitkomt op € 236.400. De hieruit volgende kapitaallasten kunnen gedekt worden door inzet van de Argi.

Bijlage 2: Begrippenlijst

A.

Accres

Groei/daling van het gemeentefonds (zie ook trap-op-trap-af methodiek).

Activa (vaste)

Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die in meerdere jaren worden afgeschreven (bijvoorbeeld gebouwen). Activa staan op de balans.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel. De gemeente kan deze vrij besteden. Het gaat om de uitkeringen vanuit het Gemeentefonds, om bepaalde gemeentelijke belastingen (zoals OZB-belasting) en deelnemingen/dividend.

Algemene uitkering

Uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk dat de gemeente geheel vrij mag besteden.

Algemene reserve

Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.

B.

Balans

De balans toont een overzicht van de bezittingen, schulden en eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.

Baten en lasten (stelsel van)

Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dit betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben (dat wil zeggen het jaar waarin de prestatie geleverd is).

Bedrijfsvoering

De beheersing van, het toezicht op en de verantwoording over de bedrijfsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie op basis van een bedrijfsvoeringfilosofie.

Begroting

Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee gemoeid zijn en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

Begrotingsresultaat

Financieel verschil tussen het bedrag dat volgens de begroting is toegestaan en het te verwachten bestede bedrag.

Begrotingstekort

Een begrotingstekort treedt op wanneer de lasten hoger zijn dan de baten.

Beheersmaatregel

Een activiteit die zich richt op het elimineren, vermijden of verkleinen van de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis.

Belastingcapaciteit

De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval de landelijk gemiddelde tarieven. Voor gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).

Benodigde weerstandscapaciteit

Het bedrag dat benodigd is om alle risico's in de begroting waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.

Bestaand beleid

Beleid waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve

Naast de Algemene reserve zijn er buffers gevormd die niet worden meegerekend tot de weerstandscapaciteit. Het gaat hier om de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn voor specifieke doeleinden gevormd op basis van een raadsbesluit. Bestemmingsreserves zijn gebonden aan de bestemmingen die door de raad zijn vastgesteld. Wanneer de nood echt hoog is kan er door de raad aan de betreffende bestemmingsreserve een andere bestemming worden gegeven. Aan een deel van de bestemmingsreserves hangen verplichtingen tot bestedingen waarbij er beperkte sprake is van sprake is van beleidsvrijheid.

Besluit begroting en verantwoording (BBV)

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere begroting van een gemeente aan moet voldoen.

Bestuurlijk belang

Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.

BTW compensatiefonds

Rijksfonds waaruit gemeenten een bepaald deel van de door hen betaalde BTW kunnen terugvorderen.

C.

Circulaire

Een circulaire informeert de gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen - inclusief die voor het sociaal domein - en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds

D.

Deelneming

Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Dividend

Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders.

Doeluitkering

Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar.

E.

EMU-saldo

Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften.

F.

Financieel belang

Van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/ of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Financiële kengetallen

Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente.

Financieringsmiddelen

Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen.

Alle jaarlijkse kosten van kapitaalgoederen die terug te vinden zijn op de begroting. Daarbij gaat het om afschrijvingen, rentekosten, onderhoudskosten, kosten om risico's te dekken en overheadkosten.

G.

Gemeenschappelijke regeling

Is het publiekrechtelijk juridisch kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.

Gemeentefonds

Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

H.

Hoofdstuk

Is een samenhangende verzameling van activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten, ook wel een programma genoemd.

HR21

Is het functiewaarderingssysteem van de VNG

K.

Kapitaalgoederen

Spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Kapitaallasten

Afschrijvingen en toegerekende rente op activa. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat besteed wordt om de investering te financieren.

L.

LEADER

Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale of te wel: Samenwerking voor plattelandsontwikkeling. Het is een subsidieprogramma op initiatief van de Europese Commissie.

Leges

Worden geheven ter dekking van de kosten van gemeentelijke dienstverlening. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.

Lokale heffingen

Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. Het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, moeten gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht.

M.

Meerjareninvesteringsplan

In het meerjareninvesteringsplan wordt de planning van de investeringen voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.

Meerjarenraming

Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.

N.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

NMD-samenwerking

Samenwerking in Noord- en Midden-Drenthe op het gebied van het sociaal domein.

O.

Overhead

De kosten van de werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, afdelingsadministratie of huisvesting).

P.

Paragrafen

Geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Planning & Control cyclus

De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten.

P.M. post

Schatting van uitgaven, opgenomen in de begroting terwijl de werkelijke kosten nog niet exact bepaald kunnen worden.

Prestatie-indicator

Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.

R.

Reserve

Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).

Restrisico

De inschatting van het risico met medeneming van de effecten van beheersmaatregelen. Risico dat overblijft na risicobeheersing. (netto risico)

Risico

Gebeurtenis die zich al dan niet kan voordoen en die kan leiden tot schade met een financieel gevolg of afwijking van een te behalen beleidsdoel.

Risicobeheersing

Zijn activiteiten (beheersmaatregelen) die de kans op het optreden van risico's dan wel de gevolgen van risico's beïnvloeden (voorkomen of reduceren)

Risico irt. weerstandsvermogen

De kans op een gebeurtenis die leidt tot een directe financiële tegenvaller van materiële betekenis, die niet is afgedekt in de begroting.

Risicomanagement

Het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch omgaan met en beheersen van risico's.

S.

Samenwerkingsverband Drentsche Aa

Samenwerking op het gebied van specifieke onderdelen binnen de bedrijfsvoering tussen de gemeenten Tynaarlo, Aa en Hunze en Assen.

Solvabiliteit

Is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van

weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

T.

Taakmutatie

Extra geld uit het gemeentefonds voor de uitvoering van nieuwe en/of bestaande taken.

Taakveld

Eenheid waarin de hoofdstukken zijn onderverdeeld.

Trap-op-trap-af systematiek/ accresmethode

Om het totaal beschikbare bedrag te bepalen dat aan de gemeenten wordt uitgekeerd, gebruikt het Rijk de accresmethode, ook wel de 'trap-op-trap-af systematiek' genoemd. Het accres is gekoppeld aan de ontwikkeling van Rijksuitgaven (niet van alle uitgaven). Stijgen de uitgaven dan stijgt het accres, dalen de uitgaven dan daalt het accres.

Treasury

Is het geheel van activiteiten in verband met het beheren van de geldstromen.

V.

Verbonden partij

Is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.

Voorziening

Dit is een reservering (geormerkte gelden) met als doel het bedrag aan te wenden in de toekomst waar de voorziening oorspronkelijk voor is gecreëerd.

W.

Weerstandsfactor

= Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit. Bij een lagere factor dan 1 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor uitkomt boven de 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor nieuw beleid.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen is de verhouding (ratio) tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstands-capaciteit.

Bijlage 3: Afkortingenlijst

A .

APKK – Adviesgroep platteland kleine kernen
APPA – Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
APV – Algemene Plaatselijke Verordening
ARCA – Algemene Reserve Calamiteiten
ARGI – Algemene Reserve Grote Investeringen
AU – Algemene uitkering (gemeentefonds)
AWB – Algemene Wet bestuursrecht
AWBZ – Algemene Wet bijzondere ziektekosten

B .

B&W – Burgemeester & Wethouders
BBV – Besluit Begroting en Verantwoording
BNG – Bank Nederlandse Gemeenten
BOA – Buitengewoon opsporingsambtenaar
BUIG – Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BV – Besloten Vennootschap

C .

CAO – Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS – Centraal Bureau voor de Statistiek
COELO – Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CROW – Netwerk waar gemeentelijke professionals kennis etc. uitwisselen over openbare ruimten
CPB – Centraal Plan Bureau

D.

DB – Dagelijks Bestuur
DU – Decentralisatie Uitkering
DVO – Dienstverleningsovereenkomst

E.

EV – Eigen Vermogen

EMU – Economische en Monetaire Unie

EZ – Economische Zaken

F.

FIDO – Financiering Decentrale Overheden

FTE – Fulltime-equivalent (formatieplaats)

FWK – Fietspaden, wegen en knelpunten

G.

GAE – Groningen Airport Eelde

GFT – Groente, fruit en tuin(afval)

GO – Georganiseerd Overleg

GR – Gemeenschappelijke Regeling

GRP – Gemeentelijk Rioleringsplan

H.

HHT – Huishoudelijke hulp toelage

HR – Human Resources, zie ook P&O

HVP – Huisvestingsprogramma

I.

ICT – Informatie- en communicatietechnologie

IKB - Individueel keuzebudget

IVR – Integrale Voortgangsrapportage

J.

JGZ – Jeugdgezondheidszorg

JOGG – Jongeren Op Gezond Gewicht

L.

LAS – Lokale adaptatiestrategie

M.

MFA – Multi Functionele Accommodatie

Ministerie OCW – Ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Ministerie van BZK – Ministerie van Binnenlandse Zaken

MJOP – Meerjaren Onderhoudsplan

MO – middelbaar onderwijs

N.

NMD – Noord- en Midden-Drenthe

NV – Naamloze Vennootschap

O.

3 O's – Onvermijdelijk, onuitstelbaar en onvoorzien

OCW – Ministerie Onderwijs Cultuur en Wetenschap

OGGz – Openbare Geestelijke Gezondheidszorg

OPK – Oud papier en karton

OR – Openbare Ruimte

OV – Openbaar Vervoer

OZB – Onroerend Zaak Belasting

P.

P&O – Personeel & Organisatie

PMD - plastic-, metaalverpakkingen en drankenkartons

PO – primair onderwijs

R.

R&T – Recreatie en Toerisme

RES – Regionale energiestrategie

RIEC – Regionaal Informatie en Expertise Centrum

RMC – Regionaal Meld- en Coördinatiepunt

S .

SDA – Samenwerkingsverband Drentsche Aa

SMI – Sociaal Medische Indicatie

SO – Speciaal onderwijs

SPUK – Specifieke uitkering

SW – Sociale Werkvoorziening

SZW – Sociale Zaken en Werkgelegenheid

U.

UWV – Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen

V .

VMBO – Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs

VNG – Vereniging Nederlandse Gemeenten

VO – Voortgezet Onderwijs

VSO – Voortgezet Speciaal Onderwijs

VV - Vreemd vermogen

VVE – Voor- en vroegschoolse educatie

VWO – Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs

VWS – Volksgezondheid welzijn en sport

W.

Wabo – Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

Wbb – Wet bodembescherming

Wet hof – Wet houdbare overheidsfinanciën

WGR – Wet gemeenschappelijke regelingen

Wgs - Wet gemeentelijke schuldhelpverlening

Wlz – Wet langdurige zorg

Wmo – Wet maatschappelijke ondersteuning

WOZ – Wet waardering onroerende zaken

WPDA – Werkplein Drentse Aa

Wpg – Wet publieke gezondheid

WPO – Wet op het primair onderwijs

Wsnp – Wet schuldsanering natuurlijke personen

Wsw – Wet sociale werkvoorziening

WSW - Waarborgfonds Sociale Woningbouw

WVO – Wet op het voortgezet onderwijs

WWB – Wet werk en bijstand

Wwnv – Wet werken naar vermogen